

Starostlivosť o návštevníkov TANAP-u je otázkou osobitného významu

Predmetom činnosti Správy Tatranského národného parku (TANAP) je nielen ochrana prírody a krajiny v územnej pôsobnosti, starostlivosť o ekosystémy, realizácia opatrení programov záchranu ohrozených organizmov a maloplošných chránených území, príprava odborných stanovísk pre orgány štátnej správy, dozorná činnosť, výskum a monitoring ekosystémov a dokumentačná činnosť, ale aj edičná, propagačná, osvetová a informačná činnosť a ekologická výchova, ako aj environmentálne vzdelávanie obyvateľov a návštevníkov národného parku. Treba poznamenať, že na škodu vecí v súčasnosti nemajú správy národných parkov dobre sformulovanú a verejne prístupnú stratégiu starostlivosti o návštevníkov.

Správa TANAP-u mala možnosť v rámci prípravy návrhu Programu starostlivosti o TANAP bližšie rozpracovať aj sektor pre informovanosť a vzdelávanie na území národného parku (NP). V procese prípravy tohto dokumentu sa ukázalo, že starostlivosť o návštevníkov treba pokladať za otázku osobitného významu. Poslaním NP je okrem ochrany jedinečných ekosystémov, rastlín a živočíchov aj priblíženie ich hodnoty verejnosti, obyvateľom okolitého regiónu, návštevníkom a majiteľom pozemkov. Práve vďaka princípom, na ktorých bude založená starostlivosť o návštevníkov, môže byť podporená ochrana prírody a ciele národného parku. Návrh stratégie starostlivosti o návštevníka zahŕňal ciele a princípy starostlivosti, ako aj konkrétne aktivity pre niekoľko kľúčových tém (propagácia národného parku, interpretácia a environmentálne vzdelávanie, služby pre návštevníkov, vplyv návštevníkov, návštevné zariadenia, vstup návštevníkov a aktivity návštevníkov).

V oblasti informovania a vzdelávania je na území nášho najstaršieho národného parku v súčasnosti nasledovná situácia. Správa TANAP-u nemá vo svojej správe žiadne informačné strediská ani múzeá. Sídlom má v Tatranskej Štrbe, pobočky v Liptovskom Mikuláši a Tatranskej Lomnici. V súčasnosti zamestnáva 35 pracovníkov, z toho jeden je pre informácie, propagačnú a edičnú činnosť, jeden pre environmentálnu výchovu a 15 strážcov, ktorí majú čiastočne v pracovnej náplni aj environmentálnu výchovu. V rámci týchto ľudských

kapacít poskytuje Správa TANAP-u environmentálnu výchovu vo forme prednášok, exkurzií, environmentálnych hier vo voľnej prírode, environmentálnych súťaží pre rôzne cieľové skupiny – materské školy, základné školy, školy v prírode. V informačnej a prezentačnej oblasti pripravuje v spolupráci s rozhlasom a televíziou informačné šoty, rozhovory, tlačové konferencie, uverejňuje články o aktuálnych problémoch. Niektoré základné informácie o TANAP-e sú uvedené na webovej stránke www.tanap.org a www.kamzik.sk, kde popri informáciách o Projekte na záchranu kamzika vrchovského tatranského sú uvedené aj základné informácie o návštevnom poriadku. Správa TANAP-u v rámci už spomínaného projektu na záchranu kamzika rozmiestnila v území informačné panely s touto tematikou. Vydávanie informačných a propagačných materiálov je limitované rozpočtom, napriek tomu doteraz boli vydané viaceré informačné materiály (pohľadnica TANAP, letáky vo forme skladačiek o TANAP-e, Biosférickej rezervácii TATRY, kamzíkovi vrchovskom tatranskom, rybách národného parku, chránených stromoch, flóre a krajine Tatier, ako aj hry – pexeso s obrázkami TANAP-u a puzzle o tatranskom kamzíkovi).

Z ostatných subjektov v oblasti informácií a vzdelávania na území TANAP-u treba spomenúť Štátne lesy TANAP-u (náučné chodníky, informačné tabule a panely, múzeum a expozícia tatranskej prírody, výstavy a informačné centrá) a mimovládne organizácie pôsobiace na území TANAP-u s viacerými úspešne realizovanými projektmi (A-projekt n. o., OZ Tatry, LZ Vik, OZ Zachráňme tatranského kamzika). Popri tradičných partneroch ako sú školy plnia práve mimo-

vládne organizácie veľmi dôležitú úlohu pri zabezpečovaní vzdelávacieho poslania národného parku. Na základe informácií, skúseností a nových možností aktívne zapájajú do procesu environmentálnej výchovy aj strážcov národného parku pracovná skupina pre výchovu a vzdelávanie pripravila koncepciu environmentálnej výchovy TANAP-u, v ktorej je spracovaných celkovo 7 tém do podoby tzv. Školského programu (Ochrana prírody na Slovensku – chrá-

Profesionálni strážcovia parku sa venujú aj mládeži

nené územia, Les, Flóra, Fauna, Voda, Vplyv človeka, Dobrodružstvo – zážitky). Témy sú v kontexte s obsahom učebných osnov a kladú dôraz na propagáciu Tatranského národného parku a systému ochrany prírody a sú k nim rozpracované praktické aktivity v závislosti od cieľovej skupiny a podmienok tak aby žiaci a študenti s danou témou pracovali čo najaktívnejšie.

Systém environmentálnej výchovy treba aplikovať nielen v školách, ale aj v mimoškolských zariadeniach a priamo v teréne v rámci tradičných verejných podujatí zameraných na propagáciu ochrany prírody (Deň Zeme, Svetový deň životného prostredia, Európsky deň národných parkov). V budúcnosti treba zefektívniť organizáciu brigád na čistenie a zbieranie odpadkov v národnom parku (akcia Čisté hory), organizovanie environmentálnych súťaží v miestnych médiách so zameraním na vedomosti o národnom parku, využívanie informačného strediska pre environmentálnu výchovu počas hlavnej turistickej sezóny a vybudovanie náučných chodníkov vrátane poskytnutia možností pre hendikepovaných ľudí.

Územie národného parku navštevujú rôzne skupiny návštevníkov. Pre všetky významné cieľové skupiny by preto mala byť vypracovaná dlhodobá stratégia vzdelávacieho programu s jasnými nástrojmi a strategickými cieľmi (napr. Mladý strážca prírody, Grantový program pre dospelých). Výhodou spomenutých aktivít je vytváranie partnerských vzťahov nielen s miestnymi školami, ale aj inými organizáciami pôsobiacimi na území národného parku, čo môže v konečnom dôsledku tvorbou spoločných projektov znásobiť výkonnosť a kapacitu správy národného parku. Vzdelávacie aktivity na území národných parkov nemusia byť len dotované činnosťou, ale v určitých prípadoch môžu poskytnúť aj pracovné príležitosti pre miestnych obyvateľov. Správa národného parku však musí zabezpečiť korektnosť hlavných vzdelávacích tém tak, aby boli v súlade s poslaním a legislatívou národného parku.

Z medzinárodného stretnutia skautov Tatrator 2004 vo Vysokých Tatrách

Juraj Švajda
odbor strážnej služby, envirovýchovy a propagácie
Správa TANAP-u, Tatranská Štrba